

Ἐρυθρίασε δὲ ἀμέσως γνωρίσασα ὅτι ἦτο ἡ ἰδία αὐτῆς εἰκὼν· ἡ ἀδελφή τις ἐλθοῦσα τότε καὶ παρατηρήσασα τὸ εἰδώλιον· — Εἰν' ἐδικόν σου, εἶπεν. — Ἡ Μάρθα ἠθέλησε νὰ τὸ ἀποδώσῃ· ἀλλὰ τὸ βλέμμα τοῦ παπα-Λουκά ἦτο τόσον ἱκετευτικὸν ὥστε τὸ ἐκράτησε.

Δι' ὅλης τῆς νυκτὸς ἡ Μάρθα ἐσκέπτετο τὸν Βαλαντῖνον, καὶ εἶλεπε τὴν εἰκόνα τῆς ἐπὶ τῆς ἐστίας φωτιζομένην ἀπὸ τὴν λυχνίαν. Ἐνθυμήθη πόσας νύκτας ἐπέρασεν ἄγρυπνος, σκεπτομένη πῶς νὰ συμβιδάσῃ τὰ τοῦ Ὀλιβιέ καὶ τῆς Μαρίας· ἀνεπόλησε μετὰ ταῦτα τὸν Βαλαντῖνον καὶ ἑαυτήν, καὶ δάκρυα ἔρρευσαν εἰς τὰς παρειάς τῆς.

— Πόσον θὰ ὑπέφερεν! εἶπε·

Τρεῖς ἡμέραι παρῆλθον ἐκτοτε, καὶ ἡ διάθεσις τῆς Μαρθας ἦτο πάντοτε ἡ αὐτὴ, ἡσυχος καὶ ὁμαλὴ· ἐνίοτε μάλιστα ἐτραγώδει ἐργαζομένη.

— Καλὰ, ἔλεγεν ὁ Ὀλιβιέ, ὅλα πηγαίνουν καλὰ· τὸ πουλὶ κελαδεῖ. — Ἀλλ' ἡ Μάρθα ἔλεγε κατὰ νῦν ὅτι ἐὰν δὲν ἐτραγώδει θὰ ἐκλαίεν ἴσως· καὶ ἠπόρει πῶς δὲν ἐφάνη ὁ Βαλαντῖνος.

Πρωῖαν τινὰ μετὰ τὸ πρόγευμα ἐνῷ ἦσαν ὑπὸ τὰ δένδρα, ἦλθεν ὁ Βαλαντῖνος φέρων σάκκον εἰς τὸν ὦμον καὶ ῥάβδον εἰς τὴν χεῖρα· ἦτο δὲ κάτωχρος· ἡ Μάρθα ὠχρίασεν ἐπίσης ὅτε τὸν εἶδεν· ὁ παπα-Λουκάς ἤρχετο κατόπιν περιλύπος.

— Θέλει νὰ φύγῃ, εἶπε, πεζός.

— Κυρία, εἶπεν ὁ Βαλαντῖνος στηρίζας καὶ τὰς δύο χεῖρας εἰς τὴν ῥάβδον του, μὲ διετάξατε νὰ σὰς ἀποχαιρετίσω. Ἰδοὺ ἦλθα.

Συμπάθεια καὶ ἀγάπη ἐτάραξαν τὴν καρδίαν τῆς Μαρθας.

— Εἴσαθε βέβαιος ὅτι δὲν λησμονεῖτε τίποτε ἐδῶ; τὸν ἔρωτησεν.

Ὁ Βαλαντῖνος προσήλωσεν ἐκστατικὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς αὐτήν.

— Ἐρωτήσατε τὸν Κ. Πεσερὸν ὁ ὁποῖος μᾶς ἀκούει, ἐξηκολούθησεν ἡ Μάρθα, ἐὰν εἴμαι ἐλευθέρη. Κατὰ τὴν ἀπόκρισίν του ἀποφασίζομεν.

Ἡ ῥάβδος ἔπεσεν ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Βαλαντῖνου.

— Ἄ! κυρία! ἀνέκραξε.

Καὶ ἠθέλησε μὲν νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἀλλὰ πεσὼν πρὸ τῆς Μαρίας ἐκλαυσεν.

— Ἰδοὺ ἀπόκρισις, εἶπεν ἡ Μάρθα ἐρυθρίασασα, καλῆτέρα τῶν λόγων. Λάβε τὴν δεξιάν μου.

Ὅλοι ἠγέρθησαν.

— Ἐσο εὐτυχής! εἶπεν ὁ Ὀλιβιέ.

— Θὰ εἶσαι ἀδελφός μου· φίλησέ με.

Πρωτον τότε μετὰ τὸν γάμον τῆς ἀδελφῆς τῆς ἡ Μάρθα ἠσπάσθη τὸν γαμβρόν τῆς.

(*Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.*)

ΒΙΟΣ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ Ε΄,

Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

— 000 —

Μετὰ τὴν ἐκδοσιν τῆς εἰκόνας τοῦ αἰοδήμου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Γρηγορίου τοῦ Ε΄, πολλοὶ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς *Πανδώρας* τῶν ἐκτὸς μάλιστα τῆς ἐλευθέρης Ἑλλάδος, παρεκάλουν ἡμᾶς ἀλλεπαλλήλως καὶ ἐπιμόνως νὰ ἐκδώσωμεν καὶ τὸν βίον αὐτοῦ. Εἰς τὴν ἐπιθυμίαν δὲ ταύτην ἐνδίδοντες δημοσιεύομεν αὐτὸν ὅπως ἐτυπώθη τὸ 1853 ἐν Ἀθήναις ὑπὸ ἀνωνύμου. Νομίζομεν δὲ καλὸν νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, αὐτὴν ἐκείνην τὴν δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ φυλλαδίῳ τῆς 4. τοῦ παρελθόντος Ἀπριλίου.

Μεταξὺ τῶν πολιχνίων καὶ χωρίων τῆς εὐάνδρου Ἀρκαδίας, χώρας μεγάλης ἐν μέσῳ τῆς Πελοποννήσου καὶ τὸ πλεῖστον ὀρεινῆς ἦν κατώκησαν ἐξ ἀμνημονεύτων χρόνων α Ἀρκαῖοι (α) προσέληνοι, β (εἰς τῶν ἀρχηγόνων τῆς χερσονήσου ταύτης λαῶν) διακρίνεται ἡ Δημητσάνα, κωμόπολις κατέχουσα περίπου τὴν θέσιν τῆς παλαιᾶς Θεισῶας, ἢ τινος ἄλλης γειτονος τὸ πάλαι πόλεως κατὰ τοὺς ἀρχαιολόγους· κεῖται δὲ ἡ πολίχνη αὕτη ἐπάνω τινος ῥάχους τῶν λεγομένων Ἀσσανείων ὀρέων παρὰ τὸν Λούσιον ποταμὸν συμβάλλοντα εἰς τὸν Ἀλφειόν.

Ἐκ δὲ τῶν σωζομένων ἱστορικῶν παρὰδόσεων φαίνεται, ὅτι ἡ Δημητσάνα ἐτρέφετο ἀπὸ τεχνῶν καὶ τῆς τοπικῆς βιομηχανίας, περὶ δὲ τὰ μέσα τῆς παρελθούσης ἑκατονταετηρίδος δύο πολῖται αὐτῆς, μαθηταὶ τῆς ἐν Σμύρνῃ ἀξιολόγου Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, καθήδρυσαν πρὸς τὸ παράδειγμα ἐκείνης, ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν πατρίδι, ὡς ἀνώτατον τῆς Πελοποννήσου διδασκαλεῖον, τὴν μέχρι καὶ νῦν σωζομένην Σχολὴν τῆς Δημητσάνης (β), ἐξ ἧς διεδόθη πολὺ τὸ φῶς τῆς παιδείας εἰς τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἡ κωμόπολις Δημητσάνα καυχᾶται ὡς πατρίς πολλῶν ἀρχιερέων, ἀρχιεπισκόπων, πατριαρχῶν, διδασκάλων, ἱατρῶν, πολιτικῶν προσώπων καὶ ἄλλων ἀγαθῶν ἀνδρῶν καὶ κοινωφελῶν· περιέχει δὲ τὴν σήμερον χιλιάς περίπου οἰκογενεῖας κατοίκων κτηματιῶν, ἐμπόρων, μεταπρατῶν, βιομηχάνων καὶ τινῶν ποιμένων καὶ γεωργῶν· διαπρέπουσι δ' ἐν αὐτῇ καὶ λόγιοι ἄνδρες ἐλευθερίου τυχόντες ἀγωγῆς, καὶ τὰς διαφόρους τάξεις τῶν συμπολιτῶν ἐπικοσμοῦντες.

Ταύτης τῆς κωμοπόλεως γέννημα καὶ θρέμμα περιδοξὸν ὑπῆρξε καὶ ὁ κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἱεροῦ ἀγῶνος μαρτυρικῶ θανάτῳ τὴν πα-

(α) Βαλαντινάγους ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι τοὺς Ἀρκαῖους, ἦτο αὐτὸ καὶ πρῶτος (ἐν Πελοποννήσῳ) σπεῖραντας καρπὸν εἰς τρεφὴν.

(β) Βλ. ἐν ἐκτάσει τὰ περὶ τῆς Σχολῆς ταύτης τὰ κατὰ τὸ 1847 ἐκδοθέν ὑπὸ τοῦ ἀξιότιμου Καθηγητοῦ Κ. Εὐθυμίου Καστόρχη βιβλίον.

τρίδα καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τιμήσας Πατριάρχης Γρηγόριος, οὗ τὴν βιογραφίαν συντάττομεν.

Ἐγεννήθη οὗτος ἐν ἔτει 1745, παρὰ πατρός μὲν Ἰωάννου Ἀγγελοπούλου, μητρός δὲ Ἀσημένιας Παναγιωτοπούλου, Γεώργιος ἐν τῷ θείῳ βαπτίσματι ὀνομασθεὶς.

Καὶ πρῶτον ἐπαιδεύθη ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι τὰ πρῶτα στοιχεῖα τῶν ἐγκυκλίων Ἑλληνικῶν μαθημάτων καὶ τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς τὰς ἀπαρχάς παρὰ τινι τῷ θείῳ καὶ ἀναδόχῳ αὐτοῦ Μαλετίῳ ἱερομονάχῳ καὶ ἑτέρῳ διδασκάλῳ τῆς Δημητσάνης Ἀθανασίῳ ἱερομονάχῳ τοῦπικλὴν Ρουσοπούλῳ. Κατὰ δὲ τὸ 1765, ἤδη τὴν ἡλικίαν εἰκοσαέτης, πόθῳ τῆς ἱερᾶς παιδείας φιλεγόμενος, ἀπεδήμησεν ἐκ τῆς Δημητσάνης μετὰ τοῦ διδασκάλου τοῦ Ρουσοπούλου, καὶ ἀπῆλθεν εἰς Ἀθήνας ἐνθα καὶ ἐμαθήτευσεν δύο σχεδὸν ἔτη παρὰ τῷ τότε παλυμαθεὶ διδασκάλῳ τῶν Ἀθηνῶν Δημητρίῳ τῷ Βόδα.

Ἐρεξῆς δ' ἐν ἔτει 1767, αὐτὸς μὲν ἀπέπλευσεν εἰς Σμύρνην, ὃ δὲ συνεργάτης αὐτοῦ καὶ διδάσκαλος Ρουσοπούλος, παρακληθεὶς ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατέμεινεν ἐν Ἀθήναις διδάσκων ἐν τῇ σχολῇ διὰ βίου μέχρι καὶ τῆς ἀποβιώσεως αὐτοῦ. Ἐτελεύτησε δὲ κατὰ τὸ 1780.

Ὁ δὲ Γεώργιος, ἀφικόμενος εἰς Σμύρνην, συνώκησε μετ' ἄλλου θείου αὐτοῦ Μαλετίου, Ἐκκλησιάρχου τελούντος ἐν τῷ ναῷ, ὑπηρετῶν αὐτῷ καὶ ἅμα διακούων καρποφόρως τὰ μαθήματα τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς· εἶτα δὲ μεταβὰς εἰς τὰς Στροφάδας νήσους, διέτριψεν ἐπ' ὀλίγον ἐν τῇ μονῇ διὰ βίου ἐναρέτου καταγωγῇ, καὶ καὶ τὸ μοναδικὸν ἐνδύεται σχῆμα Γρηγόριος μετονομασθεὶς. Ἐκείθεν δὲ μετῆρεν εἰς Πάτμον καὶ διήκουσε Δανιὴλ ἐκεῖνον τὸν Κεραμεα, γυμναζόμενος περὶ τοὺς λόγους τῆς τε θείας καὶ ἀνθρωπίνης σοφίας μετ' ἐπιμελείας ἐνδελεχοῦς.

Ἦδη δὲ διανύσαντα τὸ στάδιον τῶν ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Πάτμου σπουδασμάτων, προσκαλεῖ τὸν Γρηγόριον εἰς Σμύρνην ὁ τότε Μητροπολίτης Σμύρνης ἀοιδίμος Προκόπιος, (Πελοπόννησος δὲ καὶ τούτον ἐγέννησε καὶ ἔθρεψε), γινώσκων αὐτὸν ἐκ τῆς προηγουμένης ἐν Σμύρνῃ διατριβῆς καὶ πληροφορηθεὶς τῶν τρόπων αὐτοῦ τὴν χρηστότητα καὶ τὴν κατὰ Θεὸν πολιτείαν, κοσμουμένην καὶ διὰ παιδείας ἀληθινῆς. Καὶ δέχεται πάλιν ἡ Σμύρνη τὸν Γρηγόριον, καὶ ὁ Μητροπολίτης προχειρίζει τούτον Ἀρχιδιάκονον.

Μετὰ τινα δὲ χρόνον, πολλῆς ἐν Πελοποννήσῳ ἐπικρατούσης ἀνωμαλίας ἐκ τῶν κατὰ τὸ 1770 συμβεβηκότων πολιτικῶν δυστυχημάτων, μετακλεῖ ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν Σμύρνην τοὺς ἤδη γεραιούς αὐτοῦ γονεῖς, (οὓς καὶ μέχρι τελευτῆς αὐτῶν γηροτροφήσας περιέθαλψε), σὺν αὐταῖς δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Παναγιώτην (α) καὶ τὰς δύο ἀδελφάς Ἄνναν καὶ Ἐ-

ξακουστὴν (α).

Τὸν δὲ Γρηγόριον μετ' οὐ πολὺ προβιβάσας ὁ Μητροπολίτης, ἀπέστειλεν εἰς τὴν πατρίδα του, ποθοῦντα νὰ ἴδῃ τὸ γενέθλιον ἔδαφος καὶ τοὺς ἐκεῖ ἀπομείναντας αὐτοῦ συγγενεῖς. Ἐλθὼν δὲ εἰς Δημητσάναν καὶ εὐρών τὴν Σχολὴν αὐτῆς κατὰ θυμὸν, σχολαρχοῦντος τοῦ μικροῦ Ἀγαπίου Παναγιωτοπούλου, ἠκολόγησεν ἰδίαις δαπάναις ἐν αὐτῇ ὁκτὼ εὐρύχωρα δωμάτια πρὸς κατοικίαν ἄμισθον τῶν προσερχομένων ἔξωθεν ἀπύρων μαθητῶν. Ἐντεῦθεν δὲ μετέβη κατ' ἐντολὴν τοῦ Μητροπολίτου Προκοπίου εἰς τὴν τούτου πατρίδα, χωρίον λεγόμενον Σαμπάζικα, παρὰ ταῖς Καλάμαις κείμενον, ἵνα παρευρεθῇ χάριν συγγενικῆς ἀγάπης εἰς τὴν στεφάνωσιν ἀνεψιῶν του τινος.

Ἐκπληρώσας δὲ τὴν ἐντολὴν ταύτην τοῦ Μητροπολίτου, ἐπανῆλθεν εἰς Δημητσάναν, καὶ μετὰ ὀλίγου χρόνου ἐκεῖ διατριβὴν ἀναχωρεῖ εἰς Σμύρνην (β).

Ἰωάννης καὶ Γεώργιος Ἀγγελοπούλοι, ὧν αὐτὸς μὲν ὑπηρετεῖ ἐν Ἑλλάδι εἰς τὸν Βασιλικὸν στρατὸν ὡς ἑταῖρος τὸ ἀξίωμα, ὃ δ' ἐμπορεύεται ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ διακρίνεται ἐπ' ἀγαθότητι. Πρεσβύτερος ἀδελφὸς τούτων ὑπῆρξεν ὁ Δημήτριος, Ἑλληνικῆς καὶ Εὐρωπαϊκῆς παιδείας ἐγκρατὴς, ὅστις διέτριψε καὶ εἰς Βιέννην χάριν σπουδῆς. Τούτον εἶχε μετ' ἐκείνου ὁ φοιτῆς κατὰ τὴν γ'. Πατριαρχεῖαν καὶ δαίμινε παρ' αὐτῷ μέχρι τέλους ὁ ἀγαθὸς ἀνεψιός. Εὐρέθη δὲ καὶ οὗτος εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην περίστασιν τῆς μαρτυρικῆς τοῦ θείου τελευτῆς καὶ ἐφυλακίσθη, διεσώθη δὲ εἰς Ἑλλάδα ὡς ἐκ θαύματος διαφυγὼν ἐκ τῆς φυλακῆς, καὶ τέλος ἐτελεύτησεν ἐν Σμύρῃ τῷ 1826.

(α) Ἐκ τούτων ἡ μὲν Ἄννα συνεζεύχθη μετὰ τοῦ Ἰω. Πετροπούλου τοῦ ἐκ Ἀγχαδίων τῆς Καρυταίνης, ἡ δὲ Ἐξακουστὴ τὴν Ἰω. Καρυτίνον. Ἀμφότεραι δ' ἔσχον υἱούς καὶ θυγατέρας. Ἐκ θυγατρὸς τῆς Ἄννης νομφευσίσσης τὸν ἐκ Σμύρνης Ἰω. Παπαδόπουλον εἶσιν υἱοὶ οἱ ἀδελφοὶ Παπαδόπουλοι, ἐξ ὧν ὁ μὲν Γεώργιος ὑπηρετεῖ ἐν Ἑλλάδι ὡς Μοίραρχος εἰς τὴν Β. Σιροφυλακὴν, εἰ δὲ ἑτέροι ἀδελφοὶ αὐτοῦ κατοικοῦντες εἰς Σμύρνην μετέρχονται τὸ ἐμπόριον, διακρινόμενοι ἐπὶ τιμιότητι καὶ φιλογενεῖᾳ. Ἐκ δὲ θυγατρὸς τῆς Ἐξακουστῆς εἶναι υἱὸς ὁ κατὰ τὴν β'. Πατριαρχεῖαν τοῦ διατελέσας δευτερεύων Δανιὴλ, λόγων τρέφους καὶ τῆς τοῦ θείου ἀρετῆς, ὅστις ἠκολούθησε τὸν ἀοιδίμον εἰς τὸ ὄρος ἐπὶ τῆς δευτέρας ἐξορίας αὐτοῦ. Κατὰ τὴν γ'. αὐτοῦ Πατριαρχεῖαν ἐχειροτονήσεν αὐτὸν Μητροπολίτην Τριπόλεως (τῷ 1819), ὅπου ὑπῆρξε καὶ οὗτος εἰς τῶν πάντε Ἀρχιερέων, τοὺς ὁποίους ὁ Παῖς τῆς Πελοποννήσου ἐφυλάκισεν εἰς τὴν σκοτεινὴν τῆς Τριπόλεως εἰρκτὴν τῷ 1821 κατ' ἀρχὰς τοῦ Φεβρουαρίου, βολίως κρατήσας ὡς ἐνέχυρα, καθὼ προῦποπτεύσας ἐξ εἰκότων καὶ σημείων κινήματα πρὸς ἀποστασίαν. Κατὰ δὲ τὸ 1822 ἐλευθρωθεὶς τῆς Τριπόλεως ἐξῆλθεν ἐκ τῆς φυλακῆς· οἱ ἐπιζήσαντες φυλακωμένοι, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀοιδίμος Δανιὴλ, οὗ τινος ἡ ἀρετὴ καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας ζῆλος διέλαμψε καὶ δι' ὅλης τῆς ἐπαναστάσεως, καὶ μέχρι τοῦ 1832, ὅτε ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ. Ἄλλος δὲ ἀνεψιός τοῦ ἀοιδίμου ὑπῆρξε Διονύσιος ὁ μητροπολίτης Ἀθηνῶν ἐπὶ τῆς β'. αὐτοῦ Πατριαρχείας χειροτονηθεὶς καὶ οὗτος ἐπίσημος διὰ τὴν ἀρετὴν ἐτελεύτησε δὲ τῷ 1823 καὶ ἐτάφη ἐν Ἀθήναις. Ταῦτα καὶ περὶ τῶν συγγενῶν τοῦ ἀοιδίμου Γρηγορίου κατὰ παρέκδοσιν. Κατὰ γὰρ τὸν εἰπόντα σοφόν, « Ἀνδρῶν ἀγαθῶν καὶ οἱ φίλοι ζήλωται καὶ οἱ ἐκ γένους προσήκοντες ».

(β) Τότε ἐπὶ τῆς Πρωτοσυγγελλίας του παρέφρασεν εἰς τὴν κοινὴν γλῶσσαν ὁ Γρηγόριος καὶ τοὺς περὶ ἱερωσύνης λόγους τοῦ Χρυσόστομου, οὓς καὶ ἐξέδωκεν ἐν Βενετίᾳ τῷ 1782. (βλ. Μαθῶν Καταλογ. πατρ. σελ. 203.)

(α) Οὗτοι ἐννοεῖται ἐν Σμύρνῃ τὴν Ἀικατερίνην Τύμπκ, ἀνῆλθοντες εἰς τὴν Σμύρνην ἀπὸ Γερμανίας τῆς Θεσσαλίας, καὶ βιώσαντες ἐν πόλει τιμῇ καὶ ὑπολήφει ἀπεβίωσαν ἐν γῆρα βαθεὶ κατὰ τὸ 1830. Γίνοι δὲ τούτου καὶ ἀνεψιοὶ τοῦ μακαρίου Γρηγορίου εἰσὶν οἱ Ε.

Τῷ 1784 ὁ Σμύρνης Προκόπιος ἐκλήθη εἰς τὸν Πατριαρχικὸν Θρόνον. Πρὶν δὲ ἡ φθίση εἰς Κωνσταντινούπολιν, εἶχεν ἤδη προτείνει εἰς τὴν Σύνοδον ὁ Ἡγεμὼν Ὑψηλάντης ὡς διάδοχον τοῦ Προκοπίου εἰς τὴν τῆς Σμύρνης Μητρόπολιν Ναθαναήλ τινα ἱερομόναχον, λόγιον, διδάσκοντα ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ. Ἀλλὰ μετὰ μῆνα ἀφικόμενος ἐκ τῆς Σμύρνης ὁ Προκόπιος καὶ ἐνθρονισθεὶς, ἐπήνεσε μὲν τὸν Ναθαναήλ καὶ εἰς τὴν πρώτην χηρεύουσάν Ἐπαρχίαν ἔκρινεν ἐπομένως νὰ χειροτονηθῇ, τῆς δὲ Σμύρνης ποιμένα προέτεινεν εἰς τὴν Σύνοδον τὸν Γρηγόριον τὴν τε παιδείαν καὶ τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ μαρτυρήσας, καὶ τὴν παρὰ τοῖς κατοικοῖς τῆς

ὤρμησε πρὸς τὴν τοσαύτης ἐλλείψεως θεραπείαν. Πολλὰ δὲ καὶ ἀνυπέρβλητοι δυσκολίαι παρεμπόδιζον τοὺς Σμυρναίους εἰς Ἐκκλησιῶν οἰκοδομήν· ἀλλ' ὁ Γρηγόριος, ζήλου πλησθεὶς, ἀνεζώσατο τὸν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγῶνα. Καὶ πρῶτον μὲν δυνάμει προνομίου, διδομένου τῆς Ἐπισκόπου παρὰ τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, συνίστησιν εἰς δύο χωρία μικροὺς εὐκτηρίους οἴκους, τοὺς ὁποίους ἔπειτα μετ' ἐπιτηδειότητος καὶ ὀφνημάτων προπαρασκευῶν μετεμόρφωσεν εἰς εὐρυχωρωτάτους ναοὺς. Κατὰ δὲ τὴν Σμύρνην μία μόνον ὑπῆρχε καλὴ καὶ ἐλόκληρος, ἀλλὰ στενὸς ἔκκλησία, καὶ ἄλλη τις, ἡ τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς, σεσχηρω-

Ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος.

πόλεως ἐκαίτης μεγάλην αὐτοῦ ὑπόληψιν καὶ ἀγάπην. Ὅθεν καὶ ψήφῳ κοινῇ τῆς Ἀγίας Συνόδου κυροῦται ἡ τοῦ Γρηγορίου ἐκλογή καὶ προσκαλεῖται οὗτος ἀπὸ Σμύρνης καὶ χειροτονεῖται τοῦ Προκοπίου διάδοχος. Οἱ δὲ Σμυρναῖοι, ὅτε ἤκουσαν τὸν Γρηγόριον ἀναβάντα τὸν τῆς Μητροπόλεως θρόνον, ἐπλήσθησαν χαρᾶς καὶ μετ' ὀλίγον ἐλθόντα προσυπῆντησαν πανδήμως.

Ἡ τρισκαίδεκάτης ἐν Σμύρνη ποιμαντορία του οὐχὶ μόνον ἐδικαίωσε τὰς ἐλπίδας τῶν Σμυρναίων, ἀλλὰ καὶ ὑπερέβη αὐτάς. Τὰ πράγματα μαρτυροῦσι τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων.

Καὶ πρῶτον μὲν οὐ διέλιπε συνεχῶς κηρύττων τὸν θεῖον λόγον πρὸς διδασκαλίαν τῆς λογικῆς αὐτοῦ ποιμένης. Θλιβόμενος δὲ τὴν ψυχὴν ἐξ ἀρχῆς διὰ τὴν ἐν Σμύρνη καὶ τοῖς χωρίοις ὀλιγότητα τῶν θεῶν ναῶν,

μένει καὶ τὸ πλεῖστον ἐκ κηροπάνου ἐστεγασμένον. Ὅστε οἱ ἐκκλησιαζόμενοι ἐβρέχοντο κατὰ τὸν χειμῶνα. Ταύτην λοιπὸν ὁ Γρηγόριος διὰ πόνων ἀτρύτων καὶ μεσιτείας τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει δυνατῶν δυνατῶν ἀνέκτισεν ἐκ βάθρων, ἀνεγείρας λαμπρὰν καὶ μεγάλην, οἷα βλέπεται θαυμαζομένη καὶ τὴν σήμερον.

Μὴ ἀνεχόμενος δὲ νὰ βλέπῃ συρομένους εἰς τὰς ὁδοὺς ὑπὸ τῶν χαρτοδοτῶν (χαρταῖδων) τὸν Κλήρον τῆς Σμύρνης, ἀπέλλαζεν αὐτὸν ἐκ τοῦ βιαίου τοῦτου δασμοῦ, συμφωνήσας νὰ πληρώνηται ἀπὸ τοῦ κοινῆς τῆς πόλεως ὠρισμένη τις ποσότης διὰ τὸν κεραικὸν φόρον ὅλων τῶν Κληρικῶν.

Ἐπειδὴ δὲ, ὡς καὶ τανῶν συμβαίνει, πολλοὶ ὀρθόδοξοι, ἔχοντες πρὸς ἀλλήλους διαφοράς, ἐνήγον τοὺς ἀντιδίκους των εἰς τὰ ἐξωτερικὰ Δικαστήρια καὶ πολ-

λάκις ἐζημιούντο, ὃ ποιῶν ὁ καλὸς βαρέως ἔφερε τὸ πρᾶγμα. Πρὸς θεραπείαν λοιπὸν καὶ τούτου προσε-
κάλει τοὺς διαφορομένους, καὶ ἐνουθέτει καὶ διήλατ-
τεν εἰρηνοποιῶν καὶ συνεδίαζεν ἀποδίδων ἐκάστῳ
τὸ δίκαιον, καὶ οὕτω εἰς τὴν πειστικὴν καὶ ἡσυχον
φωνὴν του ἐπραύνοντο τὰ πάθη καὶ ἐπεραιούντο αἱ
μεταξὺ τῶν ὀρθοδόξων διαφοραί.

Ἀξιωμακόμενον δὲ καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἀποδίδου
τὸ ὅποιον ἀποδεικνύει τὸν Εὐαγγελικὸν αὐτοῦ χαρα-
κτῆρα. Συνέβη ποτε ἐν Σμύρνῃ ἕρις μεταξὺ τῆς κοι-
νότητος τῶν χριστιανῶν, ὃ δὲ μητροπολίτης πειρώ-
μενος νὰ συμβιβάσῃ τοὺς ἐρίζοντας σύρεται εἰς τὸ
ἕτερον τῶν ἐνδιαφερομένων μερῶν τὸ ἔχον τὸ ἄδίκον.
Συνιδὼν δὲ μετ' οὐ πολὺ τὸ παράπτωμά του, ὁμιλεῖ
ἐπ' Ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ Θρόνου λόγον περὶ ὁμονοίας
καὶ καταβαίνει φορῶν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν, τὸ
εἶδος ταπεινὸς, τὴν καρδίαν συντετριμμένην, πλή-
ρης θαυμάζων τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁμολογεῖ τὸ ἁμάρ-
τημα, καὶ προσπίπτει καὶ ζητεῖ παρὰ πάντων τὴν
συγχώρησιν (α).

Πολλῶν καὶ ἀγαθῶν πράξεων καὶ παραδειγματι-
κῶν ἀρετῶν πλήρης ἡ ἐν Σμύρνῃ τρισκαίδεκαετής ποι-
μαντορία του.

Κατὰ δὲ τὸ 1798 ἐπὶ Πατριάρχου Γερασίμου Γ.
τοῦ ἀπὸ Δέρκων μετέβη μετακληθεὶς εἰς Κωνσταν-
τινούπολιν, ἀφῆσας εἰς τὴν Σμύρνην Ἐπίτροπόν του
τὸν ἐνάρετον ἐφημέριον Λεόντιον, καὶ συνεδρίαζεν εἰς
τὴν Σύνοδον. Τότε διαταχθεὶς ἐγκαινιάσας τὸν ὑπὸ τοῦ
ἀειμνήστου Πρίγγιπος Ὑψηλάντου ἀνεγερθέντα καὶ
σωζόμενον μέχρι σήμερον ἐν τῇ ἀκμαζούσῃ Ἑλλην-
εμπορικῇ Σχολῇ τῆς νήσου Χάλκης ναὸν τοῦ ἁγίου Ἰω-
άννου, κείμενον παρὰ τῷ ἑτέρῳ τῷ τῆς Κοιμήσεως
τῆς Θεοτόκου, οἰκοδομηθέντι καὶ σωζόμενῳ ἐπίσης
ἀκεραίῳ παρὰ τοῦ προτελευταίου Αὐτοκράτορος τῆς
Βασιλευσούσης Παλαιολόγου.

Μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον ἐπέστρεψεν εἰς τὸ ποι-
μνίον του.

Ἦδη δὲ παραίτηθέντος τῆς Πατριαρχείας τοῦ ἐν
μακαρίᾳ τῇ λήξει Γερασίμου, ψήφῳ κοινῇ καὶ ἀπο-
φάσει Συνοδικῇ καλεῖται εἰς τὸν Θρόνον αὐτὸν ὁ ἀπὸ
Σμύρνης Γρηγόριος ὁ Ε΄, καὶ γίνεται καὶ οὗτος ἄξιος
διάδοχος τοῦ τε ὁμωνύμου Μεγάλου Γρηγορίου καὶ
τῶν ἄλλων θείων Πατέρων τῶν κοσμησάντων τὸν Πα-
τριαρχικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον.

Πρὶν δὲ προβῶμεν εἰς τὴν ἀφήγησιν τῶν κατὰ τὴν
Πατριαρχείαν του πράξεων, σημειώμεν ἐνταῦθα ὀλίγα
τινα περὶ τοῦ σωματικοῦ καὶ τοῦ ἡθικοῦ αὐτοῦ χα-
ρακτῆρος, ὡς καὶ ταῦτα συμβάλλοντα εἰς διάγνωσιν
τῆς ἀξίας αὐτοῦ.

ὑπῆρχεν ὁ Γρηγόριος τὸ ἀνάστημα ὑψηλὸς, ἰσχνὸς
τὸ σῶμα, γλυκὺς τοὺς ὀφθαλμοὺς, συνάμα δὲ καὶ μέ-
λας κύκλος περιέτρεχε τὴν κόρην ἡρέμα στεφανῶν· τὸ δὲ
βλέμμα γοργὸν καὶ ὀξύ μετὰ τῆς λαμπρότητος, ὅθεν
διεφαίνετο καὶ τὸ γοργὸν καὶ γρήγορον τῆς διανοίας
εἰς τὸ περὶ τὰς Ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ πράξεις ἐνερ-
γὸν καὶ δραστήριον, περὶ οὗ λέγομεν καὶ ἐν τοῖς ἐξῆς.

Τὰ περὶ τὴν δίαιτάν, πρέποντα εἰς τὴν ὑψηλὴν
αὐτοῦ ἀρετὴν. Καθάριος καὶ λιτὸς περὶ τὴν ἐνδυμα-
σίαν, καὶ πρὸς τοιαύτην λιτότητα προέτρεπεν αὐστη-
ρῶς πάντας τοὺς κληρικοὺς, ἐπιλέγων τὸ Εὐαγγελι-
κόν· « Ἴδού οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις
τῶν Βασιλέων εἰσιν υἱοί. »

Περὶ δὲ τὴν τροφὴν ὀλιγαρκὴς καὶ ἀσκητικὴς, ὡς ἁ-
κίς ἐγευσμάτιζεν, ἡ ἐδείπνει καθ' ἑαυτόν. Ὅτε δὲ ξέ-
νους ἢ ἄλλους γνωστοὺς εἰσπία, λαμπρὰν τὴν τρά-
πεζαν παρέτίθη, μόλις αὐτὸς ἀπογευόμενος τῶν ποι-
κίλων φαγητῶν, ἵνα μὴ φανῇ νηστευτὴς αὐτὸς μεταξὺ
τῶν ἐστιωμένων.

Πλήρης δὲ ὢν τῆς θείας ἀγάπης, ὑπῆρχεν ἀκάμα-
τος καὶ εἰς τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς προσευχῆς. Τὸ ἐσπέ-
ρας μετὰ τὴν κοινὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἀποδείκνου, ἀνε-
χώρει εἰς τὸν μικρὸν αὐτοῦ κοιτῶνα, ὅπου ἀφιερῶτο
πολλὴν ὥραν εἰς νωπρὰν μάλιστα προσευχὴν, ἔξω σα-
κὸς καὶ τοῦ κόσμου γενόμενος, καὶ μόνος μόνῳ Θεῷ
προσημιῶν. Ἐπεὶ κατὰ μικρὸν ἀνέπαυε τὸ σῶμα
καὶ πάλιν μεσοτύχειον ἐξηγείρειτο (κατὰ τὸν Προφή-
την), τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου. Καὶ
πάλιν μικρὸν ἐπίνυστάζας προέφθαγε τὸν ὄρθρον, με-
λετῶν καὶ ἀπαγγέλλων τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, καὶ συ-
νῆγε τοὺς περὶ αὐτὸν εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ἐκκλησια-
στικῆς ἀκολουθίας. Καὶ κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἡμέραν, ὡ-
σάκις κατὰ τύχην ἔμενε μόνος, « ἦρε τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς του πρὸς τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ ». Καὶ
ἀπλῶς εἰπεῖν τὴν προσευχὴν εἶχε καὶ τροφὴν καὶ
τροφὴν τῆς φιλοθέου ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ ὁδηγὸν εἰς τὰ
πρακτέα καὶ σύντροφον εἰς τοὺς ἀγῶνας τῶν πατριαρ-
χικῶν μεριμνῶν.

Ἀτυφος καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ συγκατέβαινε
πρὸς παραμυθίαν καὶ τῶν τῆς ἐσχάτης τάξεως θλι-
βομένων. Οὐδὲ προσῆλθε κανεὶς πρὸς αὐτόν, ὅστις πα-
ρεβλέφθη ὡς ὀχληρὸς, ἡ καὶ ἀνεχώρησεν ἀπαρηγόρη-
τος, εἴτε διὰ λόγου, εἴτε διὰ ἔργου, ὡς ἁκίς ὑπῆρχε
δυνατὴ ἡ ἐμπρακτος βοήθεια.

Πρῶτος τὸ πνεῦματι καὶ εἰρηνικὸς, καὶ ὑπομονητι-
κὸς ἐργάτης τῆς ἀρετῆς, ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ ζηλωτὴς
καὶ μέχρι ὀξύθυμίας θερμουργὸς πρὸς πράξεις καὶ πε-
ριστάσεις, ὅσαι ταχεῖαν ἀπήτουν οἰκονομίαν. Ἀνυ-
πόκριτος καὶ ἀκέραιος, ὡς ἡ περιστερά, ἀλλ' ἐν ταύτῳ
καὶ φρόνιμος ὡς ὁ ὄφις (κατὰ τὸ Εὐαγγελικόν), συγ-
κρύπτων καὶ διατηρῶν ἄτρωτον τὸ κεφάλαιον τῆς ἐν
πίστει σωτηρίας καὶ ἑαυτοῦ καὶ τοῦ πλησίον. Ἀμνη-
σίχακος καὶ πρόθυμος πρὸς συγχώρησιν καὶ τῶν ἰδίων
σφαλμάτων αὐστηρὸς δικαστής, ἐπισεικὴς δὲ καὶ ἥπιος
πρὸς τὰ τοῦ πλησίον. Ἀλλ' ἐν ταύτῳ καὶ ἀκαμπτος
καὶ ἀνένδοτος πρὸς ἀπαιτήσεις ἀνόμους καὶ ἀτρόμη-
τος ὑπερασπιστὴς τοῦ δικαίου. « Ἀργυρίου, ἡ χρυ-
σίου, ἡ ἱματισμοῦ, οὐδενὸς ἐπεθέμει », μιμούμε-
νος κατὰ τὸ δυνατόν τὸν Ἀπόστολον. Τοῦτο δὲ τὸ
ἀφιλόαργυρον αὐτοῦ ἦθος καὶ ὅλως ἀφιλοχρημάτων εἶχε
καὶ τινα χαρίεντα διὰ τὴν ἀφέλειαν χαρακτῆρα. Οὐ
μόνον οὐδέποτε ἐκράτει χρήματα παρ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ
βαλάντιον ἐβάσταζεν, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐμπειρίαν εἶχεν
εἰς ἀριθμῆσιν ἀργυρίων. Καὶ τοι δε γνωρίζων τὴν τι-
μὴν τῶν τρεχόντων νομισμάτων, ἐὰν κατὰ τύχην ἡ-

(α) Βλ. Οἶκον. Ἐπιτάφ. λόγον. § 4.

θέλε νὰ συγκεφαλαιώσῃ ποσότητα χρηματικὴν, ἐσύγ-
χυζε τὴν περὶ τὸ ἀριθμεῖν συνήθη αὐτοῦ ἔξιν, καὶ συ-
νῆγε τὸ κεφάλαιον ἀείποτε λανθασμένον. Οὕτως ὁ μα-
κάριος τὸν παρὰ τοῖς πολλοῖς πολυζήτητον πλούτον
περιτρονῶν α ὅτε ἐν λόγῳ εἶχεν, οὐτ' ἐν ἀριθμῷ ».

Τῶν δὲ συνήθως συναγομένων ἐκ τῆς Πατριαρχείας
εἰσοδημάτων τὸ Ταμεῖον κατεῖχεν ὁ πιστὸς αὐτοῦ Ἀρ-
χιδιάκονος. Ἀλλ' εἰς τοῦτο συνέβαινε πρᾶγμα πάντῃ
διάφορον παρ' ὅ, τι ἔλεγεν ἐκεῖνος ὁ σοφὸς τῆς ἀρχαιό-
τατος Σιμωνίδης περὶ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ κιβωτίου. Ἐ-
κεῖνος εἶπεν ἀστείως, ὅτι δύο κιβωτοὺς ἔχων τὴν μὲν
τῶν χρημάτων τὴν δὲ τῶν χαρίτων, ταύτην μὲν ἀ-
νοίγων εὕρισκε κενὴν, τὴν δὲ τῶν χρημάτων πλήρη.
Ὁ δὲ αἰδιμὸς Πατριάρχης ἐν εἶχε κιβώτιον, τὸ αὐτὸ
καὶ τῶν χρημάτων, τὸ αὐτὸ καὶ τῶν χαρίτων· τού-
των μὲν ἀείποτε πλήρες, τῶν δὲ χρημάτων συχνῶς
ἐκκενούμενον. Ὅσα εἰσοδήματα συνήγοντο κατὰ και-
ροῖς, ταῦτα πάντα, πλὴν τῶν ἀναγκαίων διὰ τροφὴν
τῶν τοῦ Πατριαρχείου δαπανημάτων, διεμοίραζεν εἰς
πένητας καὶ ὀρφανοὺς. Παντοίων ἐνδεῶν εἶδη, καὶ χή-
ραι καὶ γέροντες, καὶ χῶλοι καὶ τυφλοὶ, καὶ ἀνάπη-
ροι τὸ σῶμα συνέτρεχον πολλάκις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον
καὶ ἐλάμβανον παρὰ τοῦ ἀρχιδιακόνου τὴν ἀνάλογον
βοήθειαν. Ἐπειδὴ τὸ φιλόπτωχον κιβώτιον πολλά-
κις εὕρισκετο γέμον μὲν τῶν ἐκ τῆς ἐλεημοσύνης οὐ-
ρανίων χαρίτων, χρημάτων δὲ κενόν, προσελθὼν ποτε
ὁ Ἀρχιδιάκονος εἶπε πρὸς τὸν Πατριάρχην τὴν ἀ-
πορίαν. Ὁ δὲ παραξυνθεὶς, α Ἀπελθὼν, δάνεισαι, εἶπε,
τί περιμένεις; » Ἐκείνου δὲ συστελλομένου, κινήσας
ὁ Πατριάρχης τὴν κεφαλὴν, α Φεῦ, εἶπεν, ἐντρέπεσαι,
καθὼς φαίνεται, νὰ ζητήσῃς δάνειον, ἵνα δανείσῃς τῷ
Θεῷ. α Ὁ γὰρ ἐλεῶν πτωχόν, δαρεῖται Θεῷ. »

Ἄλλοτε δὲ πάλιν προσελθούσης χήρας πτωχῆς
μετὰ τῆς ἐν ὥρᾳ γάμου κόρης, καὶ κλαιούσης, ὅτι
νομφίως εὕρεθίς ζητεῖ προῖκα, ἀναστὰς ὁ Πατριάρ-
χης ἐξήγαγε πολύτιμον ζῶντα (ἐκ λαχουρίου) τὴν ὁ-
ποίαν εἶχε στείλει πρὸς αὐτὸν ἐξ εὐλαθείας εἰς τῶν
ἀρχόντων, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν πρὸς θεραπείαν τῆς πα-
ρούσης ἀνάγκης. Καὶ πάντα δὲ τὰ τοιαῦτα πολύτιμα
δωρήματα πρὸς ἐνδειξὴν τιμῆς προσφερόμενα εἰς αὐ-
τόν, ἐγίνοντο κληρονομία πτωχῶν. (Ἐφρόντιζε δὲ μά-
λιστα περὶ τῶν νέων κορῶν καὶ χηρῶν, ὅσας ἡ πένια
πολλάκις ἐκυνδύνευε νὰ ρίψῃ εἰς τὸ βάρκαθρον τῆς ἀ-
τιμίας.)

Καὶ ἐπλήρου μὲν κατὰ τὸ δυνατόν τὴν α παρὰ
τῷ αἰτοῦντί σε δίδου » κυριακὴν ἐνταλὴν, ἀλλὰ καὶ
μετὰ τῆς προσήκουσας διακρίσεως ἀποβλέπων οὐχὶ
πρὸς τὰ πρόσωπα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς ἐκάστου ἀνάγ-
κας καὶ περιστάσεις. Ἀποδείξας δὲ τούτου καὶ τὸ
ἔξῃς ἀνέκδοτον. Συνίστανέ ποτε εἰς τὸν Πατριάρχην
ὁ δευτερεύων ἀνεψιὸς τοῦ συγγενῆ τινὰ πενόμενον.
Ὁ δὲ διέταξεν ἵνα δοθῶσι καὶ εἰς αὐτόν ὅσα καὶ εἰς
ἄλλους τοιοῦτους ἐδίδοντο χρήματα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀ-
νεψιὸς ὑπέμνησε τὴν συγγένειαν, ἀλλὰ σὺ, εἶπεν, ἐ-
λησμόνησας ὅτι ὁ Πατριάρχης πάσης πατριᾶς χριστια-
νῶν ὀφείλει νὰ ᾖ πατὴρ, μὴ προτιμῶν τὸν κατὰ
σάρκα συγγενῆ παρὰ τ' ἄλλα πνευματικὰ αὐτοῦ τέ-
κνα, ὅταν ἔχῃσι χρεῖαν βοηθείας. α Πάντας τοὺς πτω-

χοὺς καὶ τοὺς ταπεινοὺς καὶ ἐλαχίστους ὠνόμασεν ὁ
Κύριος ἀδελφοὺς. » Ἀλλ' ἵνα μὴ μακρύνωμεν τὸν λόγον
ἐκτιθέντες κατὰ μέρος παραδείγματα τοῦ ἐκκλησια-
στικοῦ καὶ ἠθικοῦ αὐτοῦ χαρακτήρος, ὑποσυνάπτομεν
τὴν ἔξῃς ὥραιαν καὶ ὅσον σύντομον, τόσον περιεκτι-
κὴν περιγραφὴν. α Τὸ σεμνὸν καὶ αὐστηρὸν τοῦ ᾧθους,
ἡ λιτὴ δίαιτα, ἡ ταπεινὴ στολὴ, τὸ ἀφιλάργυρον τοῦ
τρόπου, ὁ πρὸς τὴν Πίστιν ἐνθερμὸς ζῆλος, ἡ περὶ τὴν
κοσμιότητα τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἀδυσώπητος ἐξυ-
δέρκεια, ἡ ὀξύτατη περὶ τὰ ἔργα δραστηριότης, τὸ
ὠκύθυμον καὶ ῥαγδαῖον, καὶ πρὸς τοὺς κινδύνους κα-
ταφρονητικόν, αἱ ἀκαμπτοὶ αὐτοῦ ἰδέαι καὶ ἡ ἀνένδο-
τος περὶ τὰ καλὰ καὶ ἀτρόμητος πεισιμανὴ ἀπεδεί-
κνυσαν σεβαστὸν καὶ φοβερὸν τὸν Γρηγόριον » (α).

Ἀλλ' ἄς ἰδῶμεν καὶ τινὰς τῶν ἐπιστημοτέρων πρά-
ξεων τῆς τριπλῆς αὐτοῦ Πατριαρχείας.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΣΧΩΛΗΚΟΤΡΟΦΙΑ

ὑπὸ Φωκίωνος Β...

(Συνέχεια. Ἰδε Φυλλάδ. 268.)

—οοο—

Ἡ ἀποθάρρυνσις καὶ μετὰ τὴν ἀποθάρρυνσιν
ἡ ἀπελπισία συνέτεινον οὐκ ὀλίγον ἵνα αὐξήσω-
σι τοῦ νοσήματος τὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα·
οἱ σχοληκοτρόφοι, ἴσως διότι μετὰ δοκιμὰς τὰ
εὖρον ἀτελεσφόρητα, δὲν ἠθέλησαν ἔ' ἀκολου-
θήσωσι μηδὲν τῶν παρὰ διαφορῶν προταθέντων
μέσων πρὸς περισπαυρὸν, ἀν μὴ πρὸς ἐντελὴ
ἐξόντωσιν τοῦ κακοῦ. Ἐπιμονὴ ἀδίκως ἐκ μέρους
τῶν χωρικῶν, διότι σιμὰ τῶν πολλῶν, τῶν ὁ-
ποίων αἱ ὁδηγίαι ὑπῆρξαν ἀνωφελεῖς, ὑπῆρξαν
καὶ τινες, τῶν ὁποίων τὰ προτεινόμενα πρὸς θε-
ραπείαν μέσα ἐδύναντο νὰ ἐπιτύχωσιν ἐν μέρει.

Οὕτω πολὺς χρόνος παρήλθε, καὶ πολλοὶ τῶν ἐν
Γαλιλῇ σχοληκοτρόφων ἤρξαντο παραιτεῖσθαι τῆς
καλλιέργειας τοῦ πολυτίμου ζωῦντος. Ἐνῶ δ'
ἄλλοτε ἐξερρίζονεν ἄλλα δένδρα ὁ γεωργὸς ἵνα
τ' ἀντικαταστήσῃ διὰ μωρεῶν, ἡδὴ ἤρχιζε νὰ ἐ-
κρίζοι ταύτας καὶ νὰ τὰς ἀντικαθιστᾷ δι' ἄλλων
δένδρων. Εἰς Τουρίων μεταξὺ δεκαεπτὰ σχολη-
κοτρόφων προχείρως ἀνηθύνοντο, οἱ δέκα παρη-
τήθησαν ὀδυτελῶς τῆς ἐργασίας ταύτης, οἱ πέντε
ἠλάττωσαν κατὰ τὸ ἥμισυ τὸ ποσὸν τῶν σχολή-
κων οὐδ' ἄλλοτε ἔτρεφον, καὶ δύο μόνοι διετήρη-
σαν τὰ σχοληκοτροφεία τῶν ἐν ᾗ πρὸ τῆς ἐπι-
δημίας ἦσαν καταστάσει. Εἰς Romans, πόλιν τὰ
μάλα σχοληκοτρόφον ἐν τῇ μεσημβρινῇ Γαλιλῇ,
κατήτησαν, ἐκρίζοντες τὰς μωρεάς, ἔ' ἀνά-
πτωσι δι' αὐτῶν τὸ πῦρ.

Καὶ ἄλλοτε ἡ Εὐρώπη διηλθε τοιοῦτου εἶδους
δυστυχίαν. Περὶ τὰ τέλη τοῦ 17 αἰῶτος, τὸ